

Almanach

För Året

Efter Frälsarens Christi födelse,
1798.

Til LUNDS Horizont,

Eller 55 grad. 42 min. Pol-högd, och $19\frac{2}{5}$ tids
min. Meridian-skilnad Wäster om Stockholms
Observatorium.

Efter Kongl. Maj:ts Nådigste Stads-
gande, utgifven

Af Dessa Wetenskaps, Academie.

STOCKHOLM

Tryckt hos JOHAN PEHR LINDH.

Sätt at färga med Orseille.

af

Hr. CARL MAGN. SCHÖDRING.

Legations-Secreterare.

Detta Råg-Stoft, af Swenska Värg-mässen (Lichen Tartareus) tilverkadt, nyttjas wid Silkes- och Öllefärgning i stället för Rapp och Färnbock, samt til infästning af Cochenille, då ågta rödt skall färgas. Den tilverkas dels fuktig och dels torr, malen och fiktad, hvilken senare är i slyrka snart tredubbel emot den fuktiga. Dels hufwudfärg är röd; men genom tilsats af lut färden et mer eller mindre Grödelint, ända til blåagtigt utseende, hvilket man förut, då färgning ska ske, kan genom sammansblandning af den röda och blå Orseillen bestämma, eller ock genom tilsats af Potaska, då blå Orseille icke är åt tilgå: dock är härvid at märka, det Grödelina färgen icke skall färdeles emot solen, får ock röda fläckar vid åkomma af syror, såsom urin m. m.; men återfår sin färgning genom tvättning i tvåvatten.

vid

Wd färgning med den fuktige Orseillen, tas ges ungefär lika wigt med godset som skall färgas. Orseillen lägges i en kittel med sjd- eller rågn-watten, hvilket öfwer lindrig eld väl hettas, hwarefter godset som skall färgas ditlägges och så länge under fakta kokning och jämn rörning förblifwer, til des det fritt den høgd man önskar, hwarefter det uptages, förljes och torfas.

Mer fast och ofbränderlig färg erhålls, om röd Orseille i förut nämnde proportion och på lika sätt tilredes, deruti godset först färgas såsom til en grundning, sedan uptages och förljes. Kittelen blirver imedlertid på elden qvarstående tills den upkokat, då elden tages undan, så att kokningen til fullo afstädnar, då deruti slås af nedan beskrifne Composition til den myckenhet som af färg-soppan sbrändring synes vara nödigt. Färgen omrbres ganska väl med en ren trädspade, hwarefter det i Orseillen grundade godset å nyo ditlägges och omrbres utan vidare kokning samt uptages och förljes.

Composition.

Uti et qvarter filadt sjd-watten uplöses 2 led rent Koksalt; detta watten slås til et stålp. Sked-watten,

watten, hvilket tillsammans förföljades upp en bus-
telje. I detta så kallade Körungs-watten upple-
ses efter hand 4 lod raspat Engelskt Len, så är
det färdigt.

Umgestaltung.

Härvid iakttages, lika som vid all annan färgning, då man wil hafla et jämt och väl färgadt gods, at det bör vara skilt från all fettma eller annan orenlighet; at det doppas i watten, som dock väl urflämmes, innan det lägges i Hårg-fettolen; at watten til Hårg-söppan altid tages i den myckenhet, at godset blifver väl syldt, samt at det under färgningen lyftes up och ned samtid omrdres.

er in abo invic se, invenit ollis in modis
mod adiutorum sed eti pugnare possit et
quibus omni eam possit, invenit etiam
enim non se debet invenire etiam in
in turgo, sicut enim etiam in modis et
quibus omni eam possit, invenit etiam

Conclusion
The following conclusions may be drawn from the above results:
1. The effect of the different methods of treatment on the mortality rate is not statistically significant.
2. The effect of the different methods of treatment on the survival rate is not statistically significant.

Afhandling om Ekar:s forplantning och skötsel.

Uppå Nådigste befällning til Kongl. Wetenskaps-Académien

ગોફતાં
જી

Herr ÖGE SWÄRTZ,
Professor vid Bergianse Trägårdsskolan

Eken den dyrbaraste och mäst länglivade af de
Svenske Trädslagen, förekommer icke sällan i
Rikets medlerste Landskaper, särdeles de Södre,
mindre allmän i Finland, och synes icke trifvås
under de längre mot Norden belägna Luftstreken.

Man finner Ek-Trädet växande i alla jordmåner, shuru det triswess olika efter hvars och ens beskaf- fenhet. Den verkar ej endast på driften att våxa, utan åfven på sjelfwa Trädets egenkäp.

Jordmonen.

På hedar där marken är stenbunden, befinnes
Ett træt groft; dåremot synes det aldrig minast

och släkast i färdig jordart, fastän icke af samma
fasthet som i den lerbländade.

För mycken våta passar intet, hvarföre Ekar ej
höra odla på lågländte ställen; de drifwa där väl
starkt, men timret blir odugligt och rustnar snart.

Tvårtom, åro högländte och något sluttande ställen,
om jordmoken tillika ej är grund, altid tjenligare,
såsom af sig sjelfwe torrare än jämn mark där
vatten ofta sladnar.

En god fast och något sandbländad och icke fuktig
Lermylla är den bästa Jordarten för Ef-Trädets
trefnad och timrets godhet, fastän det i denna efter
Lerans mångd, växer längsammast.

Fortplantningen.

Ei! Ekar säkra fortplantande är nödigt, att Olo-
monen blifwa sådde på de ställen där plantorne ej
rubbas; emedan de Ekar, som omyplanteras, hinna
aldrig få den storlek som de qvarstående och tiga icke
en lika varaktighet. Ty åsven om de med all mä-
jelig varsamhet omsättas, så astyna de dock ofta,
ehuru de wurit gynna starkt flere år efter omplan-
tering. Timret blir dessutom aldrig så dugligt af
omsatte Träd, som af sådane, hvilka oflyttade upwurxit.

Olonen bbra väljas af de störste och trestigaste
Ekar, emedan dese gifwa de bästa och lisligaste plan-
torne,

terne; ehuru ej så ymnigt Olonen som de sturne och
qvistade trädene.

Tiden.

Så snart Oloonen om Hösten väl mognat, samlas
de, hälst genom afsplockning, til planteringen som
bör se så snart som möjligt. De kunna väl åsven
insamlade torkas i skuggan, och förvaras i torr sand
til Våren; men som ej sällan händer, at utom det
många hårskna, åtskillige grös under wintertiden, är
altid fara at broddarne vid planteringen afbrytas,
hvarigenom åndamålet skulle förloras.

Som åsven plantor upkomme af Olonen, hvilka om
Hösten sättas, så den räcklasse växten, är derföre säkra,
at genast den årstiden förrätta planterandet.

Sättet.

Enstilde Ekar updragas lätt på sådane ställen som
med Enbuskar åro bewurne. Med spade uptages un-
der dese buskar et eller annat hål, hvaruti Ecollonen
helt grundt nedfallas, och med jord eller mossa be-
täckas. På detta sätt fredas de upwurxande plan-
torne från creaturen. Men för mera säkerhet bör
något stängsel af stötar bring dem nedfattas.

Där skog, särdeles af Ef, tilförene slädt, och mar-
ken blifvit väl uprögd, jorden upphållad eller gräfd,
kunna Ekar med framgång fortplantas, i synnerhet,

omtillika med Ollonen Hasselnötter nedmyllas, hvilka då de uppväxa, genom den flygd Hasselbuskarne meddela, Ek-planternes tilväxt befördras. Undersögen får sälades våra tillika med Ekplantorne; Men synes den blifwa för tät, upryckes en del med roten, hvilket lätt verkställas under de första åren.

Lyckligast ser dock Ek-planteringen om visse träd af god belägenhet och jordmon blifwa utsynte, iushågnade, och sedan de några månader tilförene blifvit upphackade eller med krok körde och redde, med Ollon ordentligen besås.

På de beständige ställen ser planteringen i den ordning man behagar, men på et särskilt utsynt och tilsredi Landslycke lämpeligast efter snibret; då Ollonen sättas en halv aln från hwarandra åtstilde, med spetsen upåt, och bekäckas blott med en tum hög jord, två annars ruttna de lätt, hålst om låget är fuktigt.

Plantorne upkomma nu tidigt om Våren, och man lemnar dem utan widare åtgård. Hågnaden endast bör altid noga efterses och värdas. Lätheten af de uppstående plantorne befördrar deras rafhet och längd, och qvista de sig åfwen då så mycket lättare. Enskildt växande Ekar blifwa deremot merändels hugtige och kudisulle, särdeles om de äro mycket utsatte för vädren. Om de nära tillsammans växande

stam-

tammarna skulle med siden hindra hwarandras tiltagande, kunna de öfverflödige då med mera säkerhet utgällras.

Eken växer säldes beständigt til 90 och 100 år och åfwen längre, samt ännor icke förrän vid dennes ålder sin mognad. Den bör åtminstone ej förr föllas.

Alt uppfisva någon säker uträkning på Eken's växt är ombiligt; men man har ofta sett Ekstammar som af Ollon warit updragne, äga inom förloppet af 40 år hälften twärlinje.

Af safringarnes antal kan man på fälde träd med tåmelig säkerhet finna deras ålder, och ej sällan har den öfverfliget twånnå århundrade, ehuru Träden då börjat förfalla. Et Träd, hvilket så långsamt som Eken winner sin mognad, förbliwer länge friskt och efterlita långsamt.

En Ek som är ånnu grön i toppen och de högste grenarna, och som desutom äger en efter utseendet felfri stam, är et godt Timmer-Träd.

Uttorkandet af de fläste grenarna, bewisar at ale växande upphört, och at det då bör fällas, fdr at ejest icke snart förderfas af fuktighet och mass. Et Trädets fallande bör ske från October til Februarii månad, och icke om Våren då Noten genom sugrören hörjat updraga saferne utur jorden, hvarigenom

igenom det Timmer som den ärstiden hugges, såsom mycket satsfullt, icke blir waraktigt.

De Ekar åter, hvilkas stammar icke duga til annat än Wedbrand, må snarare fällas om Våren och Sommaren; då barken ossa lättare åfslöper, och kan til sine ändamål användas.

Alt barka flöende Ekar, och följande året fälla dom, skar wälwirkets hårdhet, men minskar dess spänstighet; det är således bättre at fällningen ske på efterhösten eller om Vintertiden utan föregången barkning.

Som klusne eller syckade Ekar spricka mindre än då de åro hela, och kantige spicken ej så snart som de runda så borde de fälde. Träden på stället till planter m.m. huggas, och för gt ännu bättre förvara dem för denne olägenhet, kunna de under en månad eller 6 weckors tid, i vatten sättas, och derefter uppstagne, genom antänd halm, spånor och veta qvistar så länge rökas til dess de swartna. De böra sedan ordentligen torkas medelst underlagde bolster stockar imellan hvirje stücke och på en plats där lusten har fel åtkomst, dock så at wirket icke ligget i Solen eller utsättes för blåst. Härigenom är hålls det fullkommeligen godt och blir äfwen, torde hånda, sårare för maskens åväakan.

* * *

Posten-

Posternes Ufstånd från L U N D,

Tämte den föryade Bref-Saxan.

Söndagen klockan 7 eftermidd. inspekeras Brefiven till

Dre S.	Dre S.	Dre S.			
Abbörforß	20	Grahestads	20	Engelholm	6
Alingsås	12	Cajana	20	Eckdping	16
Akboga	16	Castelholm	18	Efilmstuna	16
Ässersund	14	Carlstad	14	Falkenberg	8
Älvwesta	16	Christineh.	14	Halköping	12
Abo	20	Christinestad	20	Hahlun	18
Ämd	14	Cuopio	20	Frobba	20
Ahs	16	Dalerdn	16	Gela Carleby	20
Varde	34	Damgarten	34	Gosle	18
Bergen	34	Detsbo	18	Greiffswald	34
Vjästa	20	Drottringh.	18	Götheborg	10
Vjörneborg	20	Ekenäs	20	Grenna	12
Vollnäs	18	Ekerd	18	Grislehamn	18
Borås	12	Eksund	16	Halmstad	8
Borgo	20	Efesjö	12	Haniburg	34
Vorholm	12	Eifkarby	18	Hedemora	16